

***Biblia* w języku i treści – projekt lekcji językowo-literackiej dotyczący *Dziadów* części III Adama Mickiewicza**

The Bible in Language and Content: A Language and Literature Lesson Plan on Part III of Adam Mickiewicz's *Dziady*

Patryk Bińkowski
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
ORCID: 0009-0003-6377-2948

Streszczenie: Artykuł zawiera propozycję metodyczną lekcji integrującej kształcenie literacko-językowe poprzez analizę i interpretację sceny V (*Widzenie* Księdza Piotra) *Dziadów* części III Adama Mickiewicza. Projekt zajęć skupia się wokół zagadnienia stylizacji biblijnej. Kluczowymi elementami lekcji są: wprowadzenie; analiza literacka *Widzenia*, która polega na wypisaniu przez uczniów wydarzeń biblijnych oraz określeniu ich funkcji; analiza językowa stylizacji biblijnej zaproponowana w formie pracy w grupach, aby zaktywizować uczniów; wprowadzenie kontekstów interpretacyjnych; podsumowanie. Do artykułu dołączony zostaje również materiał, który może zostać wykorzystany przez polonistę na lekcjach.

Słowa klucze: integracja kształcenia literacko-językowego, *Dziady* część III Adama Mickiewicza, stylizacja biblijna

Abstract: This article proposes a methodological lesson integrating literary and linguistic education through the analysis and interpretation of Scene V (*The Vision* of Father Peter) from Adam Mickiewicz's *Forefathers' Eve*, Part III. The lesson design focuses on the concept of biblical stylization. Key elements of the lesson include: an introduction; a literary analysis of *the Vision*, which involves students listing biblical events and identifying their functions; a linguistic analysis of biblical stylization, proposed in the form of group work to engage students; the introduction of interpretive contexts; and a summary. The article also includes material that Polish teachers can use in their lessons.

Key words: integration of literary and linguistic education, "Forefathers' Eve" part III by Adam Mickiewicz, biblical stylization

Polonista w szkole ponadpodstawowej stoi przed wyzwaniem, aby nie postawić ucznia w sytuacji, w której młody człowiek będzie uczestnikiem kursu historyczno-literackiego, a zagadnienia językowe nie pojawią się wcale lub będą jedynie poruszane na marginesie lekcji języka polskiego. Dlatego tak ważne jest, aby integrować treści językowe i literackie, na co zwracał uwagę, już w latach 80., Henryk Kurczab.



Integracja działów języka polskiego jest konieczna [...] przede wszystkim dlatego, że język polski jako przedmiot nauczania stanowi dydaktyczną jedność, a zdobyte wiadomości i umiejętności powinny funkcjonować w różnych kontekstach i sytuacjach. Zarówno pomijanie niektórych działów języka polskiego, np. nauki o języku w szkole średniej, jak i brak integracji między nimi jest przyczyną dydaktycznych niepowodzeń. (Kurczab 1982, 22)

Aby nie dochodziło w pracy polonisty do dydaktycznych niepowodzeń, trzeba dzieło literackie potraktować nie tylko jako tekst zawierający fabułę, którą trzeba streścić i sproblematyzować, ale również jako tekst „o odpowiednio ukształtowanym języku, spełniającym przede wszystkim funkcję artystyczną. Analiza językowa jest jednym z nieodzownych elementów pracy nad utworem literackim” (Kurczab 1981, 154).

Współcześnie problem ten podejmowała Jadwiga Kowalikowa, która uważa, że da się mówić o literaturze i języku na tej samej lekcji, ponieważ przemawia za tym „charakter i sposób istnienia utworu literackiego. Jest on bez wątpienia tekstem, a więc powstał jako rezultat celowego posłużenia się w akcie twórczym językiem” (Kowalikowa 2007, 139). Tekst jest komunikatem o określonej formie, który przekazuje jakąś informację. Warto więc skupić się na każdym z tych trzech elementów, aby lekcja języka polskiego mogła łączyć kształcenie literackie z językowym. Można przy tym wykorzystać pośrednie lub bezpośrednie działania dydaktyczne (Kowalikowa, Pachowicz, Choińska 2022, 51-52).

Jednym ze sposobów, o którym piszą również wspomniani wyżej badacze, integracji kształcenia językowego z literackim jest omawianie zagadnienia stylizacji językowej, ponieważ tylko na podstawie konkretnego tekstu literackiego i w związku z nim można wskazać jej wykładniki. Sama *stylizacja*, jako termin literacki, oznacza „celowe naśladowanie innego stylu” (Korwin-Piotrowska 2011, 333) lub też „celowe wprowadzenie do wypowiedzi realizującej określony styl pewnych istotnych właściwości innego, będącego wzorcem stylizacyjnym, traktowanego jako obcy sytuacji nadawcy wypowiedzi” (Kostkiewiczowa 1988, 495). Korwin-Piotrowska dodaje, że czytelnik musi mieć podstawy do zidentyfikowania obcego stylu, jak i dostrzeżenia odrębnych właściwości całego utworu. Według badaczki, jedną z głównych odmian stylizacji jest „stylizacja na któryś ze stylów typowych bądź na jedną z odmian środowiskowych polszczyzny” (Korwin-Piotrowska 2011, 334). Jednym ze stylów typowych jest styl religijny, a jego odmianą – styl biblijny. Można więc w utworach literackich rozpoznawać stylizację religijną, jak i stylizację biblijną.

Stylizacja jako zagadnienie językowe silnie obecna była i wciąż jest w podstawie programowej języka polskiego, głównie dla szkół ponadpodstawowych. Pojawiła się ona w *Podstawie programowej* z 1999 (Dziennik Ustaw 1999) roku jako pojęcie dotyczące stylistyki na III etapie edukacyjnym (gimnazjum), a na IV etapie edukacyjnym, kończącym się maturą w profilu humanistycznym, jako element dotyczący rozróżniania stylów. W *Podstawach programowych* z 2008 i 2012 roku (Dziennik Ustaw 2008, 2012) stylizacja językowa występowała tylko w szkołach ponadgimnazjalnych w zakresie podstawowym. Uczeń miał rozpoznać w tekstach

i w wypowiedziach konkretną stylizację, a także rozróżnić jej rodzaje (archaizacja, dialektyzacja, kolokwializacja). Ponadto uczeń określał funkcję danej stylizacji. W *Podstawie programowej* z 2018 roku (Dziennik Ustaw 2018) pojawił się zapis o kształtowaniu umiejętności rozróżniania pojęć stylu i stylizacji oraz zrozumienia ich znaczenia w tekście. Ponadto dopisane są kolejne jej rodzaje – tzn. stylizacja środowiskowa, biblijna, mitologiczna. Nie wyczerpuje to jednak wszystkiego, co młody człowiek powinien przyswoić, ponieważ po wyliczeniu pojawia się skrót „i tym podobne”. W najnowszej, obowiązującej obecnie, *Podstawie programowej* z 2024 roku (Dziennik Ustaw 2024) zapisy o stylizacji są przepisane w prawie niezmienionej formie względem tej z 2018 roku. Usunięto jedynie rodzaj stylizacji mitologicznej, pozostawiono natomiast zapis „i tym podobne”. Z powyższego zestawienia wynika, że to zagadnienie językowe jest silnie obecne w praktyce szkolnej, głównie w szkołach ponadpodstawowych dla zakresu podstawowego.

Nie tylko zagadnienia językowe, ale również konkretne dzieła literackie są ważnym elementem kształcenia umiejętności polonistycznych młodych ludzi. III część *Dziadów* Adama Mickiewicza jest lekturą obowiązkową (Dziennik Ustaw 2024). O ważności tego tekstu świadczy również lista pytań jawnych obowiązujących w części ustnej egzaminu maturalnego (Centralna Komisja Egzaminacyjna 2024). Z 76 pytań na tej formie egzaminu w latach 2026-2028 aż 9 (najwięcej) poświęconych zostało analizie i interpretacji dramatu Adama Mickiewicza. Jedno z nich dotyczy określenia celu nawiązania do motywów biblijnych przez twórcę. Pytanie ma charakter interpretacyjny, a uczeń ma omówić problem, odwołując się do treści III części *Dziadów* oraz wybranego kontekstu. Nie jest to pytanie o język biblijny, jednak to właśnie za jego pomocą i przy jego użyciu motywy biblijne są obecne w dramacie. Dlatego celem projektu będzie zaproponowanie lekcji językowo-literackiej dla uczniów szkół ponadpodstawowych dotyczącej sceny V (*Widzenie* Księdza Piotra) *Dziadów* części III Adama Mickiewicza.

Cele lekcji

Głównymi celami zaproponowanej lekcji są: interpretacja *Widzenia* Księdza Piotra z uwzględnieniem cech stylizacji biblijnej; łączenie interpretacji z analizą językową tekstu literackiego; określenie cech stylu biblijnego występujących w *Widzeniu* Księdza Piotra; wprowadzenie kontekstów interpretacyjnych.

Wprowadzenie

Analizę *Widzenia* Księdza Piotr warto rozpocząć od głośnego przeczytania tekstu oraz usytuowania sceny V w całym dramacie. Jest to scena środkowa, a więc jej pojawienie się w tym układzie kompozycyjnym nie jest przypadkowe. Można również określić sytuację, w której znalazł się Ksiądz Piotr – przebywa sam w swojej celi, modli się pod krzyżem, a na końcu pojawiają się Aniołowie, aby zaopiekować się duszą duchownego.

Analiza nawiązań literackich w *Widzeniu Księdza Piotra*

Po głośnym przeczytaniu sceny V uczniowie powinni wykonać zadanie, które polega na tym, aby wypisali, do jakich wydarzeń biblijnych odwołuje się w swoim widzeniu Ksiądz Piotr (załącznik 1). Celem jest uporządkowanie chronologii opisywanych wydarzeń w scenie dramatu, ale również ponowna, już indywidualna, lektura tekstu. Następnie uczniowie powinni określić funkcję odwołań biblijnych po to, aby zrozumieć, dlaczego Mickiewicz w widzeniu ważnego bohatera dramatu odwołuje się akurat do losów Chrystusa. Przykładowe ustalenia, które mogą pojawić się w wypowiedzi to:

- odwołanie do postaci Heroda oraz rzezi niewiniątek;
- *dziecię*¹ (w. 21) – aluzja do Jezusa Chrystusa i jego narodzin w Betlejem;
- *Gal w nim winy nie znalazł i – umywa ręce* (w. 34) – odwołanie do postaci Piłata, który oddał życie Jezusa w ręce ludu;
- *Krzyżuj syna Maryi, wypuść Barabasze*; (w. 37) – odwołanie się do woli ludu, kogo uwolnić, a kogo ukrzyżować;
- *Gal wydał – już porwali – już niewinne skronie / Zakrwawione, w szyderskiej, cierniowej koronie* (w. 40-41) – założenie Chrystusowi korony cierniowej;
- niesienie krzyża i upadek – odwołanie się do drogi krzyżowej Jezusa;
- *A matka Wolność u nóg zapłakana stoi.* (w. 51) – odwołanie się do Maryi, która stała pod krzyżem;
- *On skonał!* (w. 58) – śmierć Jezusa na krzyżu;
- *Ku niebu, on ku niebu, ku niebu ulata!* (w. 59) – wniebowstąpienie Jezusa.

Funkcja aluzji biblijnych:

- nadanie sensu cierpienia Polaków – cierpienie narodu polskiego ma sens, ponieważ cierpienie Chrystusa prowadziło do zbawienia;
- Polska jako Chrystus narodów – Polska staje się narodem wybranym, który swoją ofiarą zbawił inne narody Europy;
- aluzje biblijne nadają widzeniu charakter proroczy i sakralny.

Analiza językowa *Widzenia Księdza Piotra*

Po tym, jak uczniowie zapoznali się z treścią *Widzenia Księdza Piotra*, następnym elementem ich pracy byłoby określenie, jakiego języka użył Mickiewicz w wypowiedzi duchownego. W tym miejscu warto dodać, że uczniowie znają już styl biblijny; wiedzą, jakimi cechami się charakteryzuje, ponieważ fragmenty *Biblii* były przez nich omawiane we wcześniejszych latach edukacji. Celem tego zadania jest analiza języka, a konkretniej stylizacji biblijnej. We wnioskach po

¹ Warto, aby uczniowie pracowali na jednym, wspólnym tekście z tego samego wydania. Najlepiej, gdyby to było wydanie *Dziadów* drezdeńskich w opracowaniu J. Skuczyńskiego z serii Biblioteki Narodowej, gdyż przypisy, w których Skuczyński wyjaśnia cytaty i kryptocytaty z *Biblii*, będą niezwykle pomocne uczniom. Z tego wydania pochodzą wszystkie cytaty w niniejszym projekcie lekcji. W nawiasach będą podawał numery wersów.

przeprowadzonej lekcji powinna pojawić się informacja, jaką funkcję pełni użycie stylu biblijnego w *Dziadach*. Przykładowe ustalenia, które mogą pojawić się w wypowiedzi uczniów:

- **nawiązywanie do sytuacji biblijnych** – zadanie poprzednie; tam również pojawiają się cytaty;
- **symbolika biblijna** – *dziecię* (w. 21) – Mesjasz, *Polska młoda* (w. 5) – Chrystus, *Herod!* (w. 5) – car;
- **paralelizmy** – rytmiczne powtarzanie podobnych zdań podkreśla wagę treści, np. *w kraj daleki / Płyną jak rzeki. / Płyną: ta droga prosto do żelaznej bramy* (w. 9-11)
- **rozpoczynanie zdań spójnikami** – nadanie tekstowi rytmu i emocjonalnej siły, np. *I dasz ich wszystkich wygubić za młodu, / I pokolenie nasze zatracisz do końca?* (w. 19-20)
- **używanie cyfr jako imion** – *czterdzieście i cztery* (w. 24);
- **cytaty i kryptocytaty biblijne** – widoczne w przypisach z wydania Biblioteki Narodowej w opracowaniu Skuczyńskiego, np. *prochem i niczem* (w. 2).

Aby zaktywizować uczniów, można zaproponować im pracę w grupach. Ich zadaniem byłoby stworzenie mapy myśli, w której znajdowałyby się informacje o danej cesze stylizacji biblijnej, cytatach z *Widzenia* Księdza Piotra oraz funkcja, jaką pełni użycie danego środka językowego. Co ważne, po zaprezentowaniu przez uczniów wyników ich pracy zespołowej, powinno pojawić się wspólne podsumowanie.

Wprowadzenie kontekstów

O kontekstach w edukacji polonistycznej napisano wiele (Zob. Chrzastowska 1999; Kwiatkowska-Ratajczak, Wysłouch 1998; Bobiński 2004; Koc 2011). Krzysztof Koc proponuje wyodrębnienie dwóch typów kontekstów: „pozatekstowych” oraz „międzytekstowych” (Koc 2011, 314). W nawiązaniu do *Widzenia* Księdza Piotra warto uruchomić oba typy.

a. Kontekst pozatekstowy

Przywołując kontekst pozatekstowy, warto uczniom zwrócić uwagę na biografię Adama Mickiewicza, a mianowicie na jego działalność w Towarzystwie Filomatów i Filaretów. Aby nie był to tylko wykład przedstawiający etapy życia poety, można sięgnąć do tekstu, który dotyczyłby realiów funkcjonowania państwa i ludzi.

O sytuacji, w jakiej znaleźli się członkowie Towarzystwa Filomatów i Filaretów, informuje sam Mickiewicz w swojej autorskiej przedmowie do *Dziadów* drezdeńskich. Warto scharakteryzować polityków, których poeta wymienia: cara Aleksandra oraz senatora Nowosilcowa, jak i samych członków towarzystw naukowych. Zadanie uczniów może polegać na wypisaniu z przedmowy carskich represji, a następnie dobraniu przykładów z całego dramatu, np. według schematu (przedmowa – *Dziady* cz. III): skazanie studentów na wygnanie w głąb Rosji – Ksiądz Piotr w swoim widzeniu widzi wozy zesłańców jadące na północ.

Innym kontekstem pozatekstowym mógłby być np. kontekst historyczny – proces filomatów i filaretów. Książka Jerzego Borowczyka *Rekonstrukcja procesu filomatów i filaretów 1823-1824* składa się z „kartek z kalendarza”, w których podane zostały: data, miejsce, opis oraz obszerniejszy cytat lub komentarz odnoszący się do jakiegoś wydarzenia w trakcie procesu. Jedną z kartek może być ta z nocy z 23 na 24 października/4 na 5 listopada 1823, w której widnieje fragment raportu Nowosilcowa o aresztowaniu Mickiewicza, Zana i innych filaretów (Borowczyk 2003, 243-244). Można również wykorzystać kontekst historycznoliteracki, a mianowicie przedstawić uczniom, jak wyglądało średniowieczne misterium.

b. Kontekst międzytekstowy

Podczas przywoływania kontekstu międzytekstowego uwaga nauczyciela może skupić wokół pojęcia mesjanizmu.

Można zaproponować uczniom pracę z artykułem hasłowym *mesjanizm* ze *Słownika literatury XIX wieku*. Młodzi ludzie mogliby pracować w grupach na fragmentach tegoż hasła. Jedna z grup mogłaby zająć się „genezą mesjanizmu romantycznego i jego ogólną charakterystyką” (Pigoń 2009, 537). Pozostałe grupy scharakteryzowałyby główne nurty polskiej myśli mesjanistycznej, tzn. „mesjanizm filozoficzny”, „mesjanizm perfekcjonizmu moralnego” i „mesjanizm poetycki” (Pigoń 2009, 538-539). Podsumowaniem pracy w grupach byłaby wspólna notatka zawierająca ogólne informacje o genezie i charakterystyce ogólnej mesjanizmu, jak i cechy każdego nurtu.

Ponadto można uczniom zaproponować artykuł Bogusława Doparta *Polska – Chrystus narodów?*, w którym badacz analizuje i interpretuje przede wszystkim *Widzenie Księdza Piotra*, jednak robi to w nawiązaniu do innych, ważnych, części dramatu Mickiewicza (Dopart 1999, 83). Lektura tekstu Doparta mogłaby być również podsumowaniem pracy z trzecią częścią *Dziadów*. Uruchomienie tego typu kontekstu wymaga jednak od polonisty poświęcenia większej liczby godzin lekcyjnych, ponieważ język artykułu naukowego dla licealistów może być trudny.

Wnioski uogólniające

Podsumowaniem pracy ze sceną V *Dziadów* części III Adama Mickiewicza może być zwrócenie uwagi na następujące kwestie literacko-językowe:

- związek z mesjanizmem – Polska cierpi jak Chrystus; cierpienie kraju wiąże się z odkupieniem win narodowych, więc historia wpisuje się w boski plan zbawienia świata;
- styl biblijny użyty w *Widzeniu Księdza Piotra* podnosi wagę przekazu – to już nie jest zwykła opowieść o dziejach Polski, ale coś więcej – losy narodu są święte, mają wymiar moralny i metafizyczny;
- wizja zbawienia – czterdzieści i cztery może zmienić i zbawić Polskę.

Komentarz metodyczny do lekcji

Dzięki zaprezentowanemu w ten sposób materiałowi językowo-literackiemu uczeń może, na podstawie jednego utworu literackiego, rozwinąć swoje kompetencje literackie, jak również te językowe. Nawiązania Mickiewicza do *Biblii* polegają na wykorzystaniu stylizacji biblijnej do opisu *Widzenia*, ale również na przywołaniu wydarzeń opisanych z *Biblii*. Zaprezentowane przeze mnie kluczowe momenty lekcji (wprowadzenie, analiza nawiązań literackich w *Widzeniu* Księdza Piotra, analiza językowa, wprowadzenie kontekstów, wnioski) składają się na uporządkowaną strukturę – jedna uczniowska czynność wynika z innej, wcześniejszej. Porządek analiz można jednak odwrócić. Najpierw można skupić się na analizie językowej, a dopiero później na analizie nawiązań literackich, gdyż można patrzeć na literaturę poprzez język albo poprzez literaturę dochodzić do języka (Kowalikowa 2007). Dostosowanie porządku lekcji w dużej mierze będzie zależało od nauczyciela oraz znajomości zespołu uczniowskiego.

Dowolnie można również operować kontekstami. Zaproponowane przeze mnie przykłady są jedynie możliwościami pogłębienia interpretacji *Widzenia* Księdza Piotra, jak i całego dramatu Mickiewicza. Można również skupić się na innych scenach III części *Dziadów*, np. porównać *Widzenie* Ewy z *Widzeniem* Księdza Piotra lub też skupić się na języku Konrada w *Wielkiej Improwizacji* i zestawić go właśnie z językiem, którego używa Ksiądz Piotr.

Bibliografia:

- Dz. U. 1999 nr 14 poz. 129, Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 1999 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego.
<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19990140129>
[dostęp: 22.02.2026]
- Dz. U. 2009 nr 4 poz. 17, Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół.
<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu20090040017>
[dostęp: 22.02.2026]
- Dz. U. 2012 poz. 977, Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół.
<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu20120000977>
[dostęp: 22.02.2026]
- Dz. U. 2018 poz. 467, Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia,
<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20180000467>
[dostęp: 22.02.2026]
- Komunikat dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej z 30 sierpnia 2024 r. w sprawie listy jawnych zadań w części ustnej egzaminu maturalnego

- z języka polskiego w latach 2026-2028, <https://bip.cke.gov.pl/artykul/285/1899/komunikaty-w-sprawie-listy-jawnych-zadan-w-czesci-ustnej-egzaminu-maturalnego-w-2026-r> [dostęp: 22.02.2026]
- Dz. U. 2024 poz. 1019, Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 czerwca 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia, <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20240001019> [dostęp: 22.02.2026]
- Biblia Tysiąclecia Online*, 2003, <https://biblia.deon.pl/> [dostęp: 04.03.2026]
- Bobiński Witold, 2004, *Konteksty kulturowe w edukacji polonistycznej* [w:] *Polonista w szkole. Podstawy kształcenia nauczyciela polonisty* (red.) Janus-Sitarz A., Kraków, s. 217-237.
- Borowczyk Jerzy, 2003, *Rekonstrukcja procesu filomatów i filaretów 1823-1824*, Poznań.
- Chrzastowska Bożena, 1999, *Konteksty aksjologiczne*, „Polonistyka”, nr 5, s. 272-279.
- Dopart Bogusław, 1999, *Polska – Chrystusem narodów*, [w:] *Dziady Adama Mickiewicza. Poemat, adaptacje, tradycje*, (red.) tenże, Kraków, s. 70-92.
- Koc Krzysztof, 2011, *Literatura i konteksty* [w:] *Innowacje i metody. T. I. W kręgu teorii i praktyki. Podręcznik akademicki dydaktyki kształcenia polonistycznego*, (red.) Kwiatkowska-Ratajczak M., Poznań, s. 309-327.
- Korwin-Piotrowska Dorota, 2011, *Poetyka. Przewodnik po świecie tekstów*, Kraków.
- Kostkiewiczowa Teresa, 1988, *Stylizacja* [w:] *Słownik terminów literackich*, (red.) Sławiński J., Wrocław, s. 495-496.
- Kowalikowa Jadwiga, 2007, *Od języka do literatury – od literatury do języka* [w:] *Szkolne spotkania z literaturą*, (red.) Janus-Sitarz A., Kraków, s. 129-159.
- Kowalikowa Jadwiga, Pachowicz Małgorzata, Choińska Krystyna, 2022, *Od języka do literatury i od literatury do języka. O niektórych możliwościach integrowania kształcenia literackiego z językowym w edukacji polonistycznej*, „Dydaktyka Polonistyczna” nr 8 (17), s. 47-57.
- Kurczab Henryk, 1981, *Literaturoznawcze i językoznawcze podstawy integracji kształcenia polonistycznego*, „Dydaktyka Literatury”, t. 4, s. 147-159.
- Kurczab Henryk, 1982, *Z badań nad nauczaniem integrującym języka polskiego (Problemy teorii i praktyki)*, „Polonistyka”, nr 1, s. 21-33.
- Kwiatkowska-Ratajczak Maria, Wysłouch Seweryna (red.), 1998, *Konteksty polonistycznej edukacji*, Poznań.
- Pigoń Stanisław, 2009, *Mesjanizm*, [w:] *Słownik literatury polskiej XIX wieku*, (red.) Bachórz J., Kowalczykowska A., Wrocław, s. 536-540.

O autorze:

Patryk Bińkowski – student studiów II stopnia na kierunku filologia polska (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu). Jego zainteresowaniami badawczymi są twórczość Adama Mickiewicza, w szczególności *Dziady*, jak również odczytywanie, analizowanie i interpretowanie zmian w XIX-wiecznych rękopisach.

Załącznik nr 1.

Uzupełnij tabelę. Do podanych fragmentów biblijnych dopisz odpowiednie cytaty z *Widzenia* Księdza Piotra oraz wyjaśnij ich znaczenie symboliczne.

Fragment z <i>Biblii</i>	Fragment <i>Widzenia</i> Księdza Piotra	Znaczenie symboliczne
<p>Księga Rodzaju 18, 26-28:</p> <p>26 Pan odpowiedział: «Jeżeli znajdę w Sodomie pięćdziesięciu sprawiedliwych, przebaczę całemu miastu przez wzgląd na nich». 27 Rzekł znowu Abraham: «Pozwól, o Panie, że jeszcze ośmielę się mówić do Ciebie, choć jestem pyłem i prochem. 28 Gdyby wśród tych pięćdziesięciu sprawiedliwych zabrakło pięciu, czy z braku tych pięciu zniszczysz całe miasto?» Pan rzekł: «Nie zniszczę, jeśli znajdę tam czterdziestu pięciu».</p>		
<p>Ewangelia wg św. Mateusza 2, 16:</p> <p>16 Wtedy Herod widząc, że go Mędrcy zawiedli, wpadł w straszny gniew. Posłał [oprawców] do Betlejem i całej okolicy i kazał pozabijać wszystkich chłopców w wieku do lat dwóch, stosownie do czasu, o którym się dowiedział od Mędrców.</p>		
<p>Ewangelia wg św. Mateusza 27, 24-26:</p> <p>24 Piłat widząc, że nic nie osiąga, a wzburzenie raczej wzrasta, wziął wodę i umył ręce wobec tłumu, mówiąc: «Nie jestem winny krwi tego Sprawiedliwego. To wasza rzecz». 25 A cały lud zawołał: «Krew Jego na nas i na dzieci nasze». 26 Wówczas uwolnił im Barabasa, a Jezusa kazał ubiczować i wydał na ukrzyżowanie.</p>		

<p>Ewangelia wg św. Jana 19, 13-16:</p> <p>13 Gdy więc Piłat usłyszał te słowa, wyprowadził Jezusa na zewnątrz i zasiadł na trybunale, na miejscu zwanym Lithostrotos, po hebrajsku Gabbata. 14 Był to dzień Przygotowania Paschy, około godziny szóstej. I rzekł do Żydów: «Oto król wasz!» 15 A oni krzyśleli: «Precz! Precz! Ukrzyżuj Go!» Piłat rzekł do nich: «Czyż króla waszego mam ukrzyżować?» Odpowiedzieli arcykapłani: «Poza Cezarem nie mamy króla». 16 Wtedy więc wydał Go im, aby Go ukrzyżowano.</p>		
<p>Ewangelia wg św. Jana 19, 33-34:</p> <p>33 Lecz gdy podeszli do Jezusa i zobaczyli, że już umarł, nie łamali Mu goleni, 34 tylko jeden z żołnierzy włócznią przebił Mu bok i natychmiast wypłynęła krew i woda.</p>		
<p>Ewangelia wg św. Mateusza 27, 46:</p> <p>46 Około godziny dziewiątej Jezus zawołał donośnym głosem: «Eli, Eli, lema sabachthani?», to znaczy Boże mój, Boże mój, czemuś Mnie opuścił?</p>		
<p>Ewangelia wg św. Marka 27, 19:</p> <p>19 Po rozmowie z nimi Pan Jezus został wzięty do nieba i zasiadł po prawicy Boga.</p>		